

Harelbeke

Bijenvriendelijke gemeente

De lat wordt steeds hoger gelegd

vereniging voor
openbaar groen

**Openbaargroen
awards 2022**

 **DEPARTEMENT
OMGEVING**

Met deze wedstrijd voert het Departement Omgeving samen met de VVOG promotie voor meer bijenvriendelijke gemeenten en de jaarlijkse actie 'De Week van de Bij' (zie www.weekvandebij.be).

Voor dit wedstrijdthema schreven 82 lokale besturen zich in, waarvan 78 weerhouden. Hiermee gaven ze te kennen dat ze dit jaar bijenvriendelijke realisaties en campagnes hadden opgezet. Ze ondernamen acties met planten, beheer, bijeninstallaties, sensibilisatie of met een bijenwerkgroep. Veel steden en gemeenten gaan jaar op jaar verder met hun bijenaanpak. In 2023 zullen we een schaal van 1 tot 5 bijensymbolen gebruiken. In de zomermaanden werden alle gemeenten en hun projecten bezocht. Op de Finaledag werden de wedstrijdresultaten bekendgemaakt en de infoborden met bijensymbolen uitgereikt. Niet minder dan 31 gemeentes ontvingen 1 bijensymbool, 29 gemeentes kregen 2 bijensymbolen en 18 gemeentes behaalden 3 bijensymbolen. Uit deze laatste reeks gemeentes werden Beringen en Liedekerke uitgeroepen tot de 2 Bijenvriendelijkste gemeentes van Vlaanderen in 2022, resp. in de categorie middelgrote en grote gemeentes. Beide steden ontvingen naast een diploma en infobord ook een geldprijs voor de aankoop van bijenvriendelijke planten. Hierna vindt u een beschrijving van de acties die Beringen en Liedekerke als bijenvriendelijkste gemeentes ondernamen. Daarna volgt een korte schets van enkele Bij-zondere realisaties in Vlaanderen, gevolgd door een fotocollage van de andere bijenvriendelijke gemeenten. Voor een alfabetisch overzicht verwijzen we naar p. 52 tot 54.

Filiep Bouckenoooghe

Juryleden

Departement Omgeving | Bart Vandepoele, educator | Bruno Remaut, educator | Melissa Keerstock, educator | Krist Tack, educator | Willem Vandendriessche, educatieve ondersteuner

VVOG | Filiep Bouckenoooghe, directeur | Leen Devinck, openbaargroen-adviseur | Peter Vandyck, openbaargroen-adviseur | Brecht Melotte, openbaargroen-adviseur | Vito Leyssens, stafmedewerker

Bijenvriendelijkste gemeenten in Vlaanderen in 2022

Liedekerke

categorie < 40.000 inw.

Beringen

categorie > 40.000 inw.

Liedekerke

Beringen

Bijenvriendelijkste gemeenten in Vlaanderen

- 2015 | Knokke-Heist
- 2016 | Beveren
- 2017 | Beernem
- 2018 | Genk
- 2019 | Hasselt
- 2020 | Brugge
- 2021 | Diksmuide | Gent

Gemeenten met 3 bijensymbolen

Beringen	Berlaar
Beveren	Brugge
Damme	Diksmuide
Genk	Gent
Harelbeke	Izegem
Knokke-Heist	Koksijde
Kontich	Leuven
Liedekerke	Mechelen
Roeselare	Torhout

Gemeenten met 2 bijensymbolen

Antwerpen-Berendrecht-Zandvliet-Lillo	Antwerpen-Hoboken
Antwerpen-Merksem	Antwerpen-Wilrijk
Avelgem	Brasschaat
Bredene	De Haan
Denderleeuw	Dendermonde
Geel	Hooglede
Hoogstraten	Ichtegem
Lanaken	Lint
Machelen	Meulebeke
Oostende	Oostkamp
Oudenaarde	Oudsbergen
Overijse	Rumst
Sint-Katelijne-Waver	Sint-Niklaas
Staden	Veurne
Wingene	

Gemeenten met 1 bijensymbool

Alken	Antwerpen-Berchem
Antwerpen-Borgerhout	Antwerpen-Deurne
Antwerpen-Ekeren	Anzegem
Arendonk	Begijnendijk
Blankenberge	Brecht
Buggenhout	De Panne
Duffel	Erpe-Mere
Heusden-Zolder	Jabbeke
Kruibeke	Landen
Merchtem	Mol
Nijlen	Schilde
Sint-Gillis-Waas	Stekene
Tielt	Vilvoorde
Willebroek	Zandhoven
Zedelgem	Zoersel
Zwijndrecht	

Beringen

Bijvriendelijk Beringen

Categorie > 40.000 inwoners

Bijvriendelijkheid stond hoog op de agenda in Beringen. Daarvoor werden vele middelen ingezet. Een gedreven team, een politieke ondersteuning en middelen hebben ertoe geleid dat Beringen 'Bijvriendelijkste stad 2022' in Vlaanderen is geworden, voor de categorie steden >40.000 inwoners. Voortaan spreken wij van Bij-ringen! Proficiat.

Naast een ecologisch beheer met klaver, bloemrijke berm, ander grasbeheer,.. vallen volgende 3 zaken op in Beringen.

'Week van de bij' is de promoweek bij uitstek

Je kan het niet gek genoeg bedenken of ze gingen ermee aan de slag in de Week van de bij. Er was een infostand in de BIB, een tekenwedstrijd, een lezing stadsimkers voor kinderen en volwassenen, Britt van Marsenille was aanwezig, een podcast, een paspop in imkerpak of een bijenkorf, bijenkast met info ramen, A3 bijenraam met foto's, anatomie-bij, groot-namaak-honingraam, een insectenhotel, imkersmateriaal, bijenknuffels, Beringse imkers uit de oude doos, workshop insectenhotel maken, knutselen rond het bijen-thema, een voorleesmoment,

open volkstuinten-dagen met uitleg aan imkerstand, uitdelen van bloemenzaadjes, filmpje bijvriendelijk beheer, avontuurlijke bijenwandeling en fietstocht, boeken en films, ... Voor elk wat wils!

Akkers vol leven

Haast alle landbouwers in Beringen hebben een strook met 'wilde bloemen' aangelegd.

Zowel de Vlaamse Landmaatschappij als Regionale Landschappen (Limburg zaait) proberen landbouwers te overtuigen. Het is mooi en het verhoogt de aantrekkelijkheid van het platteland voor fietsers en wandelaars. Bovendien zijn de kruidenstroken nog eens goed voor veel dieren zoals insecten, muizen, vogels, amfibieën en reptielen. Voor de bijen is het dan weer een echt festijn. Bloemen-

beringen

stroken zorgen na drie jaar voor een verdubbeling van het aantal wilde bijen dat op en rond de akker vliegt.

Vorming groenploegen op maat

Ook interne vorming voor eigen personeel is noodzakelijk. Voor het beheer van de begraafplaatsen hebben ze samen met de VVOG lessen op maat gemaakt voor het groenbeheer.

Voor de wegendienst die de grachten onderhoudt komt er een opleiding 'ecologisch beheer van kleine waterlopen', waarmee ze de meerwaarde van vegetatie beter leren kennen.

Conclusie en aanbevelingen

Beringen is terecht samen met Liedekerke de 'bijvriendelijkste stad' van Vlaanderen. Vooral de mooie vormgeving van zijn communicatie, het breed aanbod voor de burgers, de afspraken met de landbouw, ... maken hun aanpak uniek. Het wordt wel een uitdaging om dit de komende jaren vol te houden. Origineel uit de hoek komen is een must. Veel succes nog!

Liedekerke

Bijen doet ontmoeten

Categorie < 40.000 inwoners

Liedekerke doet voor het eerst mee dit jaar met de bijenvriendelijke gemeente. Meestal zijn dit de eerste stappen naar een echt 'bijenbeleid'. We werden als jury ontvangen en rondgereden door de enthousiaste Burgemeester en milieubambenaar. Voor de gelegenheid hadden ze zelfs een passende 'bijen-T-shirt' aangedaan. Als verwelcoming kon dit alvast tellen en was de toon gezet, het was menens. Nog nooit zagen we voor een eerste bezoek zo'n breed uitgewerkt bijenbeleid. We vielen van de ene verbazing in de andere. Daarom is Liedekerke 'Bijenvriendelijkste gemeente' van Vlaanderen in de categorie <40.000 inwoners. Proficiat!

Bijenplan Liedekerke '19-'20

Het was ons tijdens de voorbereiding al opgevallen. Liedekerke beschikt al over een opgemaakt bijenplan door Natuurpunt. Er zijn tevens 18 gebieden geselecteerd waar bijen geïnventariseerd zijn. Een aanwezigheid van 124 bijensoorten was het resultaat. Het bleek dat er voldoende variatie aan nestplaatsen bestond maar er natuurlijk wel bepaalde aandachtspunten bestaan voor de instandhouding of het uitbreiden van geschikte nestgelegenheden of de beschikbare voedselkeuze. Bruikbare informatie waarmee ze aan de slag kunnen. Er bleken 9 soorten 'bijna bedreigd' en 4 soorten 'bedreigd' voor te komen in Liedekerke. Dit zijn soorten dus

waarvoor de gemeente een zekere verantwoordelijkheid heeft.

Bijteswandeling

Een leuke activiteit is de bijteswandeling van 3,8 km, feestelijk geopend op de Vlaamse feestdag en geschikt voor buggy's! Dus geen excuus om niet met jonge kinderen op pad te gaan. Onderweg was er een hinkelpad, honinggraat werpspel, insecten/larve-wijzerspel, trommelspel, stripverhalen op palen, ... Kortom een leuke doe-activiteit voor het hele gezin in thema van de bij!

Stap voor stap op het terrein uitvoeren

Naast het educatieve luik moet je natuurlijk ook ingrijpen op het ter-

rein. Je kan niet alles van dag 1 doen, dus moet dit stap voor stap. Op de dierenbegraafplaats werden minstens 500 biologische bloembollen (krokus en narcis) voorzien, hoogstammige solitaire fruitbomen, en een houtkant met o.a. meidoorn, sleedoorn en sporkehout. Het overige gazon werd omgevormd tot hooiland, een klein bosje bestaande uit Europese vogelkers, Spaanse aak, Wilde liguster, Zomereik, Sleedoorn, Eenstijlige meidoorn, Gele kornoelje, Zilverlinde.

Ook het beheer werd aangepast. Op sommige plaatsen koos men voor een verhoging maaihoogte grasmachines, een omvorming gazonbeheer naar hooiland, belangrijke gebieden en natuurprojecten werd beheer overgedragen naar Pro Natura voor een natuurlijker en minder intensief beheer. Uiteraard beschikken ze ook over insectenhôtels en zetten ze in op sensibilisatie.

Bijenwerkgroep

De motor voor deze aanpak is vast en zeker ook de bijenwerkgroep. Dit werd opgestart aan de start van

het project met volgende partners: Gemeente Liedekerke (milieudienst, groendienst, patrimonium), Pro Natura, Natuurpunt Studie, Natuurpunt Affligem-Liedekerke, Agentschap voor Natuur en Bos. Dergelijke werkgroep is een must voor een brede aanpak, maar vooral ook om het vol te houden. Beschikt de gemeentediensten niet altijd over de nodige kennis, geen nood de werkgroep brengt die wel binnen.

Conclusie en aanbevelingen

Liedekerke is samen met Beringen terecht een jaarlang de fiere bijenvriendelijkste gemeente van Vlaanderen in 2023. We hopen dan ook dat ze stap voor stap hun ontwerpen, beheer verder bijenvriendelijk aanpassen. Het zou ook fijn zijn mochten ze binnen pakweg een 5-tal jaren, een nieuwe soortenanalyse laten uitvoeren, om te zien welke impact de genomen maatregelen hebben gehad. Heel Vlaanderen zou hieruit kunnen leren. Afpraak in 2027?

Wat hebben we BIJgeleerd in ...

Van 8 gemeenten worden hier enkele originele acties kort beschreven, ongeacht het aantal behaalde bijensymbolen. Daarna volgt een fotoreportage van de andere bijenvriendelijke gemeenten (per symbool en in alfabetische volgorde op p. 36 tot 45).

Beringen

Bijvriendelijk Beringen

Decoratieve bijenschijven op de kerkhofmuur

Dikwijls zijn bijenhôtels zelfstandige constructies. Het kan ook makkelijker door bijvoorbeeld boomschijven met gaatjes te be-

vestigen aan een bestaande muur. De zuidermuur is het meest interessant voor het bijenverhaal.

Borgerhout (Antwerpen)

Omvorming naar bijenvriendelijk beheer

Bijenslingers in de stad

Sfeerscheppers zoals passieflora steken de straat over. Het lijkt een spontane jungle. Toch zijn planning van een goede kabel op een voldoende hoogte, goede afspraken met de buurt en opvolging noodzakelijk. Zeker de moeite waard.

Berlaar & Nijlen

Week van de bij

Een bijenfietstocht met Suske en Wiske

Is jouw gemeente al een tijdje bezig met bijen? Dan is het misschien tijd om te pronken met alle bijenrealisaties a.h.v. een bijenfietstocht. Inwoners en bezoekers van je gemeente kunnen zo inspiratie opdoen voor hun eigen tuin.

Gent

Gent, bijenvriendelijke stad

Ontharden waar kan!

Knap als ontharden in het DNA van de stad zit en er met regelmaat vaste plantenborders aangelegd worden. Stenen uitbreken is niet alleen interessant voor het klimaat en de waterhuishouding. De planten leveren ook heel wat nectar en stuifmeel voor bijen en hommels.

Wat hebben we BIJgeleerd in ...

Ichtegem

Bijenproject Ichtegem Zoemt!

Vaste plantenborders in een zandbed

Bij de vernieuwde stopplaats van de fietsas Oostende - Torhout werd gekozen voor een vaste plantenborder: kleurrijk en bijenvriendelijk. Speciaal hierbij is dat er een zandbed werd aangelegd als bodembedekking. De toekomst zal uitwijzen of zandbijen erin gaan nestelen. De ideale plantborder geeft nectar en stuifmeel van maart tot november.

Merksem (Antwerpen)

Fijn om een bij in Merksem te zijn

Zandbijen in de speeltuin

Wist je dat een zandbodem in de speeltuin een grote nestplaats is voor zandbijen? De losse bodem is ideaal voor de verticale gan-

gen. Wees gerust: deze zandbijen zijn niet gevaarlijk voor de kinderen.

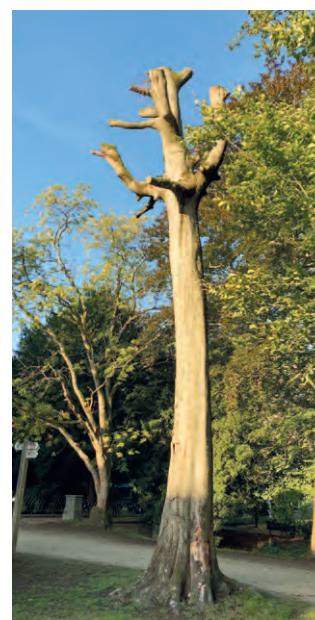
Mechelen

Bijenvriendelijke stad

Een dode beuk als een reuze bijenhotel

Het is niet altijd evident i.v.m. veiligheid om een dode boom te laten staan. Neem zeker de zijtakken weg. Onderzoek in Bokrijk leerde ons dat heel wat wilde bijensoorten een unieke nestplaats vinden in de oude kevergangen. Als de boom dan ook nog beschenen wordt door de zon, dan is deze heel interessant.

Wilrijk (Antwerpen)

WIBI - Wilrijkse Bij

Biodiverse tuinstraten

Een lovenswaardig project niet alleen voor bijen maar ook als voorbeeld van ontharding, bufferen van water en straatvergroening.

Burgerparticipatie is hierbij heel belangrijk. Hopelijk wordt deze trend verdergezet in Vlaanderen.

Gemeenten met
3 bijensymbolen

Beringen | Bijvriendelijk Beringen

Berlaar | Bloeiend Berlaar

Beveren | Beveren blijft verder zoemen

Brugge | Brugge, bijvriendelijke stad

Damme | Bijenwerking Damme

Diksmuide | Diksmuide zoemt!

Genk | Bijenvriendelijk Genk

Genk | Bijenvriendelijke stad

Harelbeke | Harelbijke

Izegem | Izegem laat de bloemen zoemen

Knokke-Heist | Knokke-Heist blijft een 'place to Bee'

Koksijde | Draag je bloempje bij

Gemeenten met
3 bijensymbolen

Kontich | Kontich zoemt er op los

Leuven | Bijenvriendelijk Leuven

Liedekerke | Liedekerke zoemt

Mechelen | Mechelen, bijenvriendelijke stad

Roeselare | Wild #VANRSL

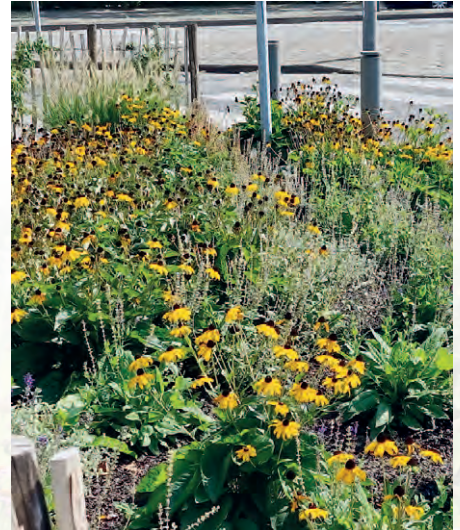
Torhout | Bijenvriendelijk Torhout

Antwerpen-Berendrecht-Zandvliet-Lillo | Polderzoemen

Antwerpen-Hoboken | Hobokense Biekes

Antwerpen-Merksem | Het is fijn in Merksem een bij te zijn

Antwerpen-Wilrijk | WIBI - Wilrijkse Bij

Avelgem | Bijenvriendelijk Avelgem

Brasschaat | Bezige Bijen in Brasschaat

Bredene | Bloemenweide

Gemeenten met
2 bijensymbolen

De Haan | Bijenvriendelijke gemeente

Denderleeuw | Bloemenweide speelbos Thontlaan

Dendermonde | Bij-aardige stad

Geel | Geel komt op voor bijen

Hoogstraten | Bijvriendelijk Hoogstraten

Hooglede | Blije Bije

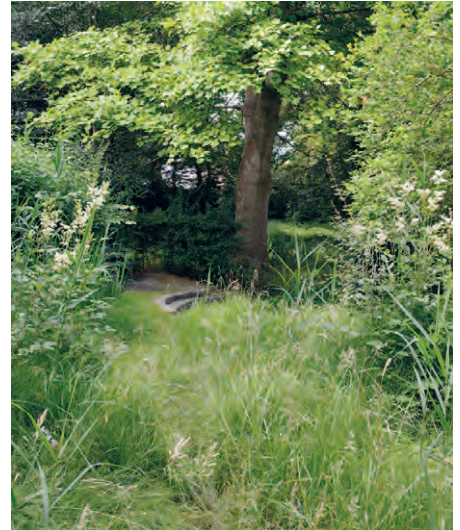
Ichtegem | Bijenproject Ichtegem Zoemt!

Lanaken | Wild van bijen

Lint | Bijenvriendelijk Lint

Machelen | The Place 2 Bee

Meulebeke | Laat het zoemen bij de beren

Oostende | GeZoem aan Zee

Oostkamp | Oostkamp doet aan kruisverstuing

Oudenaarde | Bijenaarde

Oudsbergen | Bij-vriendelijk Oudsbergen

Gemeenten met
2 bijensymbolen

Overijse | Bijvriendelijke gemeente

Rumst | Bijvriendelijke groene elementen en bloemenweides

Sint-Katelijne-Waver | Bij-zondere gemeente

Sint-Niklaas | Sint-Niklaas zoemt!

Staden | Laat het zoemen met bloemen

Veurne | Op bijenpad in de stad

Wingene | Wingene in de bres voor bijen

Alken | Een hart voor bijen!

Antwerpen-Berchem | Bijchem

Antwerpen-Borgerhout | Bijenvriendelijk beheer

Antwerpen-Deurne | Bij de Deurne

Antwerpen-Ekeren | Exclusief beheerd grasland

Anzegem | Bijenvriendelijke projecten

Arendonk | Bijenvriendelijk Arendonk

Begijnendijk | Bijzonder Begijnendijk

Blankenberge | Bijtjesberge

Brecht | Bye Bye Gazon

Gemeenten met
i bijensymbool

Buggenhout | Poelen Damstraat

De Panne | Bijentuinen en bloemenweides

Duffel | Bijenvriendelijke gemeente

Erpe-Mere | Speelbos Steenberg

Heusden-Zolder | Bloemrijke grasweides

Jabbeke | Bijenvriendelijk Jabbeke

Kruikeke | Bijen in de Wijnakkers

Landen | Kleur in het park

Merchtem | Bijenvriendelijk Merchtem

Mol | MooiMol Maait Minder

Nijlen | Officiële opening Week van de bij

Schilde | Bye Bye Gazon

Sint-Gillis-Waas | Bijenvriendelijk Sint-Gillis-Waas

Stekene | Stekene steekt

Tielt | Tielt is er ook BIJ

Vilvoorde | Bijenvriendelijk Vilvoorde

Willebroek | Bijenvriendelijk Willebroek

Zandhoven | Bye Bye Gazon

Zedelgem | Bijvriendelijk beheer

Zoersel | Bye Bye Gazon

Zwijndrecht | Diverse bijvriendelijke projecten